

УДК 342.9:004.8 (477)(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/cuj-2026-2-17>**Куракін Олександр Миколайович**

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри державно-правових дисциплін
Навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-0274-6530

Расулов Теймур Бахтіярович

аспірант кафедри загальноправових дисциплін
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0005-6073-4721

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Статтю присвячено теоретико-правовому дослідженню сучасних процесів цифрової трансформації на явища правової дійсності, зокрема акцентовано увагу на діджиталізації адміністративного процесу та особливостях інтеграції технологій штучного інтелекту (ШІ) в управлінську діяльність. У роботі проаналізовано нормативну базу, що визначає особливості використання інтелектуальних систем, зокрема Кодекс адміністративного судочинства України, Закон України «Про адміністративну процедуру» та положення Кодексу суддівської етики. Особливу увагу приділено трансформації проваджень у справах про адміністративні правопорушення через впровадження автоматичних режимів обробки даних та документообігу.

В Україні розвиток цифрових технологій є пріоритетом національної правової політики. Найбільш затребуваними ці зміни є в судовому процесі, де взаємодія між сторонами та судовими органами традиційно спиралася на паперові документи та особисту присутність сторін.

Спираючись на досвід правового регулювання в країнах Європейського Союзу, та наукові доробки вітчизняних і зарубіжних науковців у сфері права, автор виокремлює ключові переваги та ризики алгоритмізації правосуддя. Висвітлено дуалістичну природу цифрових технологій: їх здатність оптимізувати аналітичну роботу суду та водночас створювати загрози для принципів неупередженості та правової визначеності. У висновках наголошено, що впровадження ШІ має відбуватися за принципом підтримки, а не заміни людського інтелекту, за умови створення спеціального законодавчого механізму контролю за алгоритмічними рішеннями.

В Україні останніми роками починають з'являтися ґрунтовні дослідження питання впровадження технологій на основі штучного інтелекту у суспільні процеси. Однак і юридична спільнота, і законодавець перебувають на початковій стадії правової регламентації відносин у суспільстві, які будуються на основі застосування алгоритмів та агентів штучного інтелекту.

На сучасному етапі правова регламентація суспільних взаємовідносин нерозривно пов'язана з інтенсивним впровадженням цифрових інструментів, а отже це слід розглядати як один із векторів розвитку сучасних правових систем.

Ключові слова: *правова система, діджиталізація, штучний інтелект, адміністративна процедура, адміністративний процес, автоматизація, Кодекс суддівської етики.*

Kurakin O. M., Rasulov T. B. Theoretical problems of legal regulation of the application of artificial intelligence technologies in the administrative process of Ukraine

The article is devoted to the theoretical and legal study of modern processes of digital transformation on the phenomena of legal reality, in particular, the focus is on the digitalization of the administrative process and the features of the integration of artificial intelligence (AI) technologies into management activities. The paper analyzes the regulatory framework that determines the features of the use of intelligent systems, in particular the Code of Administrative Justice of Ukraine, the Law of Ukraine "On Administrative Procedure" and the provisions of the Code of Judicial Ethics. Particular attention is paid to the transformation of proceedings in cases of administrative offenses through the introduction of automatic data processing and document flow modes.

In Ukraine, the development of digital technologies is a priority of national legal policy. These changes are most in demand in the judicial process, where the interaction between the parties and judicial authorities has traditionally been based on paper documents and the personal presence of the parties.

Based on the experience of legal regulation in the countries of the European Union, and the scientific achievements of domestic and foreign scholars in the field of law, the author highlights the key advantages and risks of algorithmization of justice. The dualistic nature of digital technologies is highlighted: their ability to optimize the analytical work of the court and at the same time create threats to the principles of impartiality and legal certainty. The conclusions emphasize that the implementation of AI should be based on the principle of supporting, not replacing, human intelligence, provided that a special legislative mechanism for controlling algorithmic decisions is created.

In Ukraine, in recent years, thorough research on the issue of introducing technologies based on artificial intelligence into social processes has begun to appear. However, both the legal community and the legislator are at the initial stage of legal regulation of relations in society, which are built on the basis of the use of algorithms and artificial intelligence agents.

At the current stage, the legal regulation of social relations is inextricably linked to the intensive implementation of digital tools, and therefore this should be considered as one of the vectors of development of modern legal systems.

Key words: legal system, digitalization, artificial intelligence, administrative procedure, administrative process, automation, Code of Judicial Ethics.

Вступ. У глобальних масштабах сучасного світу стрімке впровадження й динамічне поширення цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту чинить фундаментальний і багатогранний вплив на найрізноманітніші вектори суспільного буття, особливо виразно це проявляється у сфері публічного управління. На сьогодні, процеси діджиталізації перетворюються не просто на актуальний світовий тренд, а стають об'єктивною і невід'ємною необхідністю для суттєвого підвищення загальної ефективності управлінських алгоритмів, забезпечення прозорості прийняття владних рішень та покращення якісних показників надання послуг населенню.

У даному контексті спеціалізовані цифрові платформи, сучасні інтелектуальні системи управління та концепція електронного врядування стають надзвичайно потужними й дієвими інструментами для забезпечення сталого розвитку суспільства. Успішний міжнародний досвід наочно демонструє, що послідовна інтеграція діджиталізації та штучного інтелекту в систему адміністративного менеджменту

здатна значно підвищити рівень конкурентоспроможності окремих регіонів, та сприяти активному залученню інвестиційного капіталу.

Такий підхід формує надійний фундамент для побудови сучасної сервісної держави, де технології слугують гарантом дотримання прав і законних інтересів кожного громадянина.

Матеріали та методи. Проблематика дослідження правового регулювання використання штучного інтелекту є особливо актуальним в епоху цифрового суспільства. Однак варто передусім акцентувати увагу на розвитку національних та міжнародних нормативно-правових актів у сфері застосування штучного інтелекту у судовому процесі, виокремити тенденції у підходах до розуміння перспектив інтеграції технологій ШІ у суспільне буття, як на загальнотеоретичному, так і галузевому рівнях саме у сфері адміністративного процесу в Україні. Тому доцільним ж більш детальне вивчення вказаної тематики та визначення можливостей вдосконалення нормативно-правового регулювання використання

штучного інтелекту не лише як інструмент, а й інтелектуальна система, яка самостійно вносить судові рішення.

Методологічною основою дослідження є сукупність методів та прийомів наукового пізнання, серед яких виокремлюємо: логічний, системно-структурний, порівняльно-правовий та формально-юридичний методи.

Мета роботи полягає у формуванні теоретико-правових позицій щодо впливу новітніх інформаційних технологій на ефективність реалізації публічної влади, забезпечення балансу між автоматизацією управлінських рішень та дотриманням прав людини в адміністративних правовідносинах.

Результати. На сучасному етапі правова регламентація суспільних взаємовідносин у більшості країнах світу підпадає під правові концепції, що були сформовані протягом XVII – XX століть. У той же час інтенсивне впровадження цифрових технологій зумовлює необхідність в узгодженні положень основних правових концепцій та теорій, щодо використання інструментів штучного інтелекту у різних галузях національного права. Це зумовлено потребою правового регулювання самих відносин, оскільки належне узгодження концептуальних засад права з процесами правореалізації роблять правову систему максимально ефективною.

У рамках нашого дослідження спробуємо сконцентруватись на трансформації концептуальних засад права саме в адміністративно-процесуальних правовідносинах, оскільки в суспільному обговоренні наразі постають гострі дискусії щодо самої можливості.

Сучасні концептуальні засади права в адміністративно-процесуальних правовідносинах базуються на докорінній зміні парадигми – від пріоритету державних інтересів до людино-центричного підходу, де адміністративний процес постає ключовим інструментом захисту прав особи. Фундаментом цієї трансформації є принцип верховенства права, що інтегрує в собі вимоги належного врядування, зокрема прозорість, передбачуваність та обґрунтованість дій суб'єктів владних повноважень. Важливою ознакою оновлених засад є впровадження принципу офіційного з'ясування

обставин, який нівелює фактичну нерівність між громадянином та державою, а також дотримання критерію пропорційності, що вимагає балансу між публічним інтересом та мінімальним втручанням у сферу приватності особи. Таким чином, правова природа сучасного адміністративного процесу визначається не лише формальним дотриманням процедур, а й забезпеченням права особи бути вислуханою та отриманням справедливого результату у взаємодії з апаратом публічної влади.

Однією з найбільш вагомих переваг інтеграції засобів цифровізації та систем штучного інтелекту в межах адміністративного менеджменту є реальна можливість повної автоматизації типових рутинних процесів, проведення глибокого аналізу надвеликих масивів даних, а також виведення на якісно новий рівень взаємодії між органами державної влади чи місцевого самоврядування та громадянами.

Згідно з аналітичною доповіддю Стенфордського університету «Artificial Intelligence and Life in 2030», сфера правосуддя визначена як один із стратегічних векторів інтеграції технологій штучного інтелекту у перспективі до 2030 року [1]. Важливим кроком у цьому напрямі стало затвердження Європейською комісією з ефективності судочинства у грудні 2018 року етичної хартії щодо використання штучного інтелекту в судових системах [2]. Європейська етична хартія щодо використання штучного інтелекту (ШІ) в судових системах та їхньому середовищі була прийнята Європейською комісією з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) Ради Європи у грудні 2018 року, що стала орієнтиром для розробників, законодавців та професіоналів у галузі права при інтеграції нових технологій. Даний документ детермінує п'ять засадничих принципів, що мають забезпечувати правомірність застосування інтелектуальних алгоритмів: неухильне дотримання основоположних прав людини; недопущення будь-яких форм дискримінації стосовно індивідів чи їх груп; гарантування якості та кібербезпеки при обробці судових даних у захищеному технологічному середовищі; принцип підконтрольності користувачеві, що передбачає викладення функціоналу штучного інтелекту доступною мовою

відповідно до стандартів статті 6 Європейської конвенції захисту прав людини та основоположних свобод [3], а також принципи прозорості, об'єктивності та справедливості. Зазначені етичні орієнтири є критично-релевантними для адміністративного судочинства, оскільки модернізація юрисдикційної діяльності в цій сфері наразі гостро потребує системної та безпечної діджиталізації.

Окрему увагу слід приділити статті 16 Кодексу суддівської етики [4], яка встановлює чіткі межі використання штучного інтелекту в судовій діяльності. Згідно з цим положенням цифрові технології можуть застосовуватися лише за умови, що вони не ставлять під загрозу незалежність судді, не втручаються в процес оцінки доказів чи прийняття остаточних рішень, та суворо відповідають нормам чинного законодавства.

Найбільш актуальним питанням цифровізації постає у сфері провадження щодо адміністративних правопорушень. Нагальною потребою є впровадження інструментів, що забезпечують дистанційну взаємодію учасників справи з органами юрисдикції, зокрема через електронне подання документів та автоматизовані форми на офіційних ресурсах. Попри те, що переведення всіх етапів судочинства у цифровий формат обіцяє значне спрощення аналітичної роботи та систематизації даних, цей процес супроводжується специфічними ризиками для фундаментальних засад правосуддя.

Фундаментом для визначення повноважень адміністративних судів в Україні виступає – Кодекс адміністративного судочинства України, що регламентує процесуальний порядок розгляду публічно-правових спорів, зокрема статей 4, 6 [5]. Попри відсутність у цьому Кодексі прямих приписів щодо використання штучного інтелекту, його ключова мета – забезпечення справедливого та оперативного правосуддя, а саме стаття 2 створює підґрунтя для цифровізації процесів. Водночас, фактична легітимізація ШІ-інструментів у діяльності суддів наразі знаходить своє відображення не в процесуальному законі, а в нормах Кодексу суддівської етики [4]. Правова система доволі повільно реагує на технологічні зміни на

основі штучного інтелекту і національний законодавець, як і міжнародні інституції, тільки починають процес нормативного закріплення зазначених відносин. Правова регламентація цифровізованих суспільних відносин передусім стосувалася банківської та публічно-правової сфери.

Практичне впровадження інтелектуальних систем у сфері адміністративних послуг базується на положеннях статті 62 Закону України «Про адміністративну процедуру», яка дозволяє здійснювати процедурні дії без посередньої участі посадових осіб [6]. Такий підхід є кроком до оптимізації управлінських процесів та мінімізації корупційних ризиків. Проте, попри прогресивність норми про електронну взаємодію та подання документів, правове поле все ще потребує деталізації алгоритмів, за якими здійснюється такий автоматизований розгляд.

Нормативне підґрунтя функціонування цифрової адміністрації в Україні закладено в Законі України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» від 15.07.2021, де автоматичний режим трактується, як процес надання послуг програмними засобами в реальному часі без втручання посадовців [7]. Аналіз змісту норм цього закону дає змогу виокремити ключові характеристики публічних послуг та класифікувати їх на окремі види:

- 1) За часом надання: у режимі реального часу; з відкладальною умовою.
- 2) За формою подання: паперова; електронна; з використанням інформаційно-комунікаційних систем.
- 3) За формою звернення: заяви, звернення, запити, клопотання тощо.
- 4) За кількістю запитуваної послуги: окрема або комплексна.

Така цифровізація суттєво мінімізує бюрократичні бар'єри та прискорює процедури, проте, водночас висуває жорсткі вимоги до прозорості алгоритмічних рішень. У цьому контексті критично важливим є врахування стандартів GTPR (Загальний регламент про захист даних), зокрема права особи на отримання пояснень щодо автоматизованого рішення та можливість його апеляції до людини [8].

Отже, варто констатувати, що діджиталізація є потужним важелем модернізації механізмів здійснення адміністративних процедур, а її подальша інтеграція в сегмент вирішення публічно-правових спорів потребує чіткої законодавчої детермінації меж використання ШІ, та створення надійних механізмів верифікації автоматизованих рішень.

Висновки. Підсумовуючи проведене дослідження варто констатувати, що інтеграція штучного інтелекту в систему адміністративного судочинства України є неминучим етапом цифрової трансформації, який вимагає суворого дотримання принципів верховенства права. На сучасному етапі вітчизняне законодавство, створює лише загальний фундамент для діджиталізації, тоді як конкретні механізми застосування алгоритмів ШІ залишаються фрагментарними. Попри очевидні переваги у вигляді оптимізації строків розгляду справ та автоматизації рутинних стадій провадження, ключовими бар'єрами залишаються ризики алгоритмічної упередженості та відсутність чіткої правової відповідальності за цифрові рішення. Враховуючи європейський вектор розвитку та стандарти Ради Європи, для України пріоритетом має стати розробка відповідного нормативно-правового акта, котрий повинен чітко детермінувати межі використання інтелектуальних систем, гарантуючи пріоритет людського контролю. На думку багатьох фахівців ШІ має функціонувати виключно як допоміжний інструмент підтримки прийняття рішень, не підміняючи собою суб'єктивну незалежність та неупередженість судді.

Також слід зазначити, що стрімка інформаційна трансформація стала невід'ємною складовою еволюції правової системи, та визначає нові стандарти функціонування всієї галузі. Перехід від застарілого паперового документообігу до системи «Електронного суду» дозволяє юристам ефективно використовувати сучасні цифрові інструменти навіть в умовах недостатньої інтеграції відомчих баз даних.

Разом з тим, діджиталізація створює нові виклики, які потребують розв'язання. Для усунення неоднозначного підходу судів та мінімізації процесуальних ризиків існує нагальна потреба у детальному законодавчому врегулюванні статусу електронних документів, безпосередньо в процесуальних кодексах України, а також впровадження алгоритмів роботи електронних систем. Лише за умови поєднання технологічного прогресу з досконалою нормативною базою, діджиталізація зможе повноцінно забезпечити якісно новий рівень надання правничої допомоги.

Таким чином, діджиталізація адміністративного процесу потребує не лише технічних інновацій, а й докорінного оновлення юридичних засад для гармонізації роботи інтелектуальних систем із принципами права.

Водночас, якщо спрогнозувати трансформаційні зміни правових систем та національних систем права під впливом процесів цифровізації та широкого запровадження ШІ у впорядкуванні суспільних процесів, то виникає основна дилема у піднятій нами проблематиці – чи зможуть адаптуватися сучасні правові системи до стрімких і кардинальних технологічних змін, без потреби у трансформації засадничих своїх положень.

Література

1. Artificial Intelligence and Life in 2030. One Hundred Year Study on Artificial Intelligence (AI100). Stanford University. 2016. URL: ai100report10032016fnl_singles.pdf (дата звернення: 27.03.2026).
2. Європейська етична хартія про використання штучного інтелекту в судових системах та їхньому середовищі Рада Європи (CEPEJ). 2018. URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c> (дата звернення: 27.03.2026).
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). 04.11.1950. (у редакції від 27.03.2026). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 27.03.2026).
4. Кодекс суддівської етики: затв. XI черговим з'їздом суддів України 22.02.2013 (у редакції від 18.09.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text> (дата звернення: 27.03.2026).
5. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 27.03.2026).

6. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 27.03.2026).

7. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 15.07.2021 р. № 1689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text> (дата звернення: 27.03.2026).

8. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) : Регламент від 27.04.2016 р. № 2016/679. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text (дата звернення: 27.03.2026).

References

1. Artificial Intelligence and Life in 2030. One Hundred Year Study on Artificial Intelligence (AI100). tanford University. 2016. URL: ai100report10032016fnl_singles.pdf (data zvernennya: 27.03.2026).

2. Yevropeys'ka etychna khartiya pro vykorystannya shtuchoho intelektu v sudovykh systemakh ta yikh n'omu seredovyshchi Rada Yevropy (SEPEJ). [European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and Their Environment Council of Europe (CEPEJ)]. (2018). URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c> (data zvernennya: 27.03.2026). [in Ukrainian].

3. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (with Protocols) (European Convention on Human Rights)]. 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (data zvernennya: 27.03.2026). [in Ukrainian].

4. Kodeks suddivskoi etyky [Code of Judicial Ethics]: zatv. XI chervovym zizdom suddiv Ukrainy 22.02.2013 (u redaktsii vid 18.09.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text> (data zvernennya: 27.03.2026) [in Ukrainian].

5. Kodeks administratyvnoho sudochnstva Ukrayiny [Code of Administrative Procedure of Ukraine]: Zakon vid 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (data zvernennya: 27.03.2026). [in Ukrainian].

6. Pro administratyvnu protseduru [About the administrative procedure]: Zakon Ukrayiny vid 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (data zvernennya: 27.03.2026). [in Ukrainian].

7. Pro osoblyvosti nadannya publichnykh (elektronnykh publichnykh) posluh [On the features of the provision of public (electronic public) services]: Zakon Ukrayiny vid 15.07.2021 № 1689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text> (data zvernennya: 27.03.2026). [in Ukrainian].

8. Rehlament Yevropeiskoho Parlamentu i Rady (IeS) 2016/679 vid 27 kvitnia 2016 roku pro zakhyst fizychnykh osib u zviazku z opratsiuvanniam personalnykh danykh i pro vilnyi rukh takykh danykh, ta pro skasuvannia Dyrektyvy 95/46/IeS (Zahalnyi rehlament pro zakhyst danykh) [Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)]: Rehlament vid 27.04.2016 r. № 2016/679. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text (data zvernennya: 27.03.2026). [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 08.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 12.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026